

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΦΑΣΗ Β (2013-2014)**

Πλαίσιο Σχεδιασμού και Οργάνωσης Διδασκαλίας

Ενότητα που αφορά στη διδασκαλία (βάσει του σχολικού γλωσσικού εγχειριδίου): Τρόποι ζωής και επαγγέλματα (13^η ενότητα, Β.Μ., τεύχος γ', σ.7-24, Τ.Ε., τεύχος β', σ.27-38)

Τάξη: Στ' **Δημοτικό Σχολείο:** Ζ' Δημοτικό Λεμεσού, Κ.Β. - Αποστόλου Ανδρέα

Ημερομηνία:03/04/14

Δίκτυο Σχολείων ΕΔΕ: κ. Δημήτρη Δημητρίου

Για τον σχεδιασμό και την οργάνωση της διδασκαλίας συνεργάστηκαν οι:

Χρυστάλλα Κυριάκου (Εκπαιδευτικός) και Ευάνθη Α. Παπανικόλα (Σύμβουλος Ελληνικών), με τη στήριξη του Κυριάκου Νίκα (Διευθυντή)

1. Συνοπτική παρουσίαση ανάπτυξης της ενότητας

1.1. Τι έχει προηγηθεί της διδασκαλίας:

Μέσα από μια επισκόπηση της 13^{ης} ενότητας του Βιβλίου του Μαθητή, «Τρόποι ζωής και επαγγέλματα», εντοπίστηκε η ύπαρξη δύο διαφορετικών πτυχών. Η πρώτη πτυχή αφορά στον ρόλο που διαδραματίζει ο τόπος διαμονής στον τρόπο ζωής και τις επαγγελματικές επιλογές των ανθρώπων, ενώ η δεύτερη πτυχή σχετίζεται με τον βαθμό που επηρεάζει το φύλο, τον τρόπο ζωής και τις επαγγελματικές ευκαιρίες που δίνονται στη γυναίκα και στον άντρα, αντίστοιχα. Με αφορμή την 8^η Μαρτίου, Διεθνή Ημέρα της Γυναίκας, συζητήθηκε η σημασία και ο λόγος ύπαρξης της συγκεκριμένης ημέρας. Το διαδικτυακό ρεπορτάζ με τίτλο «Γιατί γιορτάζουμε την Ημέρα της Γυναίκας - Τι έγινε στις 8 Μαρτίου 1857» έδωσε στα παιδιά την ευκαιρία να κάνουν μια ιστορική αναδρομή, αναφορικά με την καθιέρωση της Διεθνούς Ημέρας της Γυναίκας, ενώ, κατά τη νοηματική επεξεργασία, ήλθε στην επιφάνεια το πλαίσιο προβληματισμού που αφορά στην παραβίαση των δικαιωμάτων των γυναικών σε διάφορα επίπεδα (οικογένεια, εκπαίδευση, εργασία κ.λπ.). Ακολούθησε η καταγραφή ερωτημάτων στο επίπεδο της ομάδας και η συγκέντρωσή τους στην ολομέλεια της τάξης. Αφού δόθηκε η ευκαιρία στα παιδιά να τοποθετηθούν προσωπικά πάνω στο θέμα, και έτσι να βγουν στην επιφάνεια οι προκαταρκτικές θέσεις και απόψεις τους, το αρχικό αυτό στάδιο της ενότητας έκλεισε μέσα από την ανταπόκριση των μαθητών/τριών στον προβληματισμό, σε σχέση με το ποιες άλλες ομάδες ανθρώπων θα μπορούσαν να εκφράσουν άποψη πάνω στο υπό διαπραγμάτευση θέμα. Στα μαθήματα που ακολούθησαν, τα παιδιά προσπάθησαν να απαντήσουν στα ερωτήματά τους, μέσα από την επεξεργασία των κειμένων (έντυπων, διαδικτυακών, οπτικοακουστικών), θέτοντας ταυτόχρονα και ως στόχο την ανάπτυξη μιας συγκεκριμένης δράσης, με την οποία θα εξέφραζαν και τη δική τους «φωνή» πάνω στο θέμα.

Το βίντεο της Action Aid με τίτλο «Στέλλουμε μήνυμα αλληλεγγύης στις γυναίκες του κόσμου» έφερε στην επιφάνεια τη «φωνή» των γυναικών του τρίτου κόσμου για το υπό διαπραγμάτευση θέμα και, πιο συγκεκριμένα, τη «φωνή» τους αναφορικά με την πτυχή της κοινωνικής ανισότητας στο οικογενειακό επίπεδο, όπως αυτή εντοπίζεται στη γεωγραφική αυτή περιοχή. Κατά την επεξεργασία του υλικού, τα παιδιά πήραν προσωπικές σημειώσεις τις οποίες αλληλοσυμπλήρωσαν στο επίπεδο της ομάδας και οι οποίες, στη συνέχεια, μετατράπηκαν σε συνεχή λόγο. Η μετατροπή των συνοπτικών σημειώσεων σε συνεχή λόγο έδωσε την ευκαιρία να συζητηθεί η λειτουργική αξία του α' προσώπου, με τον τρόπο που αξιοποιείται στο πλαίσιο της προσωπικής μαρτυρίας (συναισθηματική λειτουργία → ρεαλισμός, πειστικότητα). Στη συνέχεια, το κείμενο «Παγκόσμια Τράπεζα: Τουλάχιστον 15 χώρες απαγορεύουν στις γυναίκες να εργάζονται χωρίς τη συγκατάθεση του συζύγου τους» συνεξετάστηκε με το προαναφερθέν οπτικοακουστικό υλικό τόσο ως προς την τοποθέτησή του πάνω στο υπό διαπραγμάτευση θέμα και πιο συγκεκριμένα πάνω στον υπό διερεύνηση προβληματισμό σε σχέση με το «σε ποιες χώρες παραβιάζονται τα δικαιώματα των γυναικών» όσο και ως προς τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους. Το κείμενο αυτό, όπως και το βίντεο της Action Aid, εντοπίζει το θέμα της ανισότητας των δύο φύλων, επίσης, στις χώρες του τρίτου κόσμου. Παρόλα αυτά, σε αντίθεση με το βίντεο, χρησιμοποιεί πορίσματα επιστημονικής έρευνας και όχι προσωπικές μαρτυρίες, για να καταστήσει την άποψή του πιο αξιόπιστη και συνεπώς πιο πειστική. Τα παιδιά, μέσα από συζητήσεις στην ομάδα και στην ολομέλεια, καθώς και μέσα από τη λήψη προσωπικών σημειώσεων (πλαγιότιλοι, λέξεις-κλειδιά, υπογραμμίσεις) εντοπίζουν τον τρόπο που το συγκεκριμένο κείμενο απαντά στον προβληματισμό της κοινότητας της τάξης. Ακολούθως, τα χωρία του κειμένου που εντοπίζουν τα παιδιά γίνονται αντικείμενο γλωσσικής επεξεργασίας. Η σειρά παρουσίασης των πληροφοριών και η έκταση που αφιερώνεται στο κείμενο για τις διάφορες χώρες λειτουργούν, για τα παιδιά, ως ενδείξεις αναφορικά με τον εντοπισμό της θέσης του συγγραφέα. Επιπλέον, η χρήση της οριστικής έγκλισης και των αριθμητικών δεδομένων, καθώς και η παρουσία της «φωνής» του Προέδρου της Παγκόσμιας Τράπεζας ήταν τα στοιχεία που εντόπισαν τα παιδιά ως τα μέσα του συγγραφέα για να πείσει για τις απόψεις του πάνω στο θέμα. Διευκρινίζεται πως ο εντοπισμός των στοιχείων λειτουργικής γραμματικής από τα παιδιά, έγινε εφικτός μέσα από διάφορες παιγνιώδεις δραστηριότητες όπως η παράλειψη αριθμητικών δεδομένων, η αλλαγή του ευθέος λόγου σε πλάγιο κ.λπ.

Μέσα από την επαφή των παιδιών με τα προαναφερθέντα κείμενα προέκυψε το ερώτημα κατά πόσο οι ανισότητες με βάση το φύλο εντοπίζονται και σε άλλους τομείς της κοινωνίας, πέραν της οικογένειας και της εργασίας. Το οπτικοακουστικό υλικό «Συγκινητική η πρώτη δημόσια εμφάνιση της Μαλάλα», σε συνδυασμό με το ειδησεογραφικό ρεπορτάζ «Μαλάλα Γιουσούφζαί: Ήθελε να πάει σχολείο. Έγκλημα! Σκοτώστε την!», έδωσε στα παιδιά την ευκαιρία να εντοπίσουν άλλον έναν τομέα της κοινωνίας, όπου εντοπίζεται η ανισότητα ανάμεσα στα δύο φύλα, αυτόν της εκπαίδευσης. Επίσης, κατά την επεξεργασία του προαναφερθέντος υλικού, τα παιδιά προβληματίστηκαν και για το πού αποδίδεται ευθύνη για το γεγονός στο οποίο αναφερόταν το ρεπορτάζ, εφόσον η αναζήτηση ευθυνών αποτελούσε ένα από τα ερωτήματα που τα ίδια τα παιδιά είχαν εξαρχής θέσει. Στοιχεία όπως η χρήση μελλοντικού χρόνου καθώς και η απουσία αριθμητικών και τεκμηριωμένων στοιχείων συνηγόρησαν, ώστε τα παιδιά να καταλήξουν πως η ευθύνη για την παραβίαση των δικαιωμάτων των γυναικών στην εκπαίδευση στο Πακιστάν, αποδίδεται στο ίδιο το κράτος. Λόγω του ότι τα παιδιά εξέφρασαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την

περίπτωση της Μαλάλα και τα γεγονότα της ζωής της μετά από την ανάρρωσή της, στο μάθημα που ακολούθησε ήλθαν σε επαφή με πιο πρόσφατα άρθρα που αναφέρονταν στο συγκεκριμένο θέμα. Ένα από τα κείμενα έκανε αναφορά στη βιογραφία της Μαλάλα. Τα παιδιά, αξιοποιώντας διάφορες στρατηγικές ανάγνωσης, όπως για παράδειγμα ανίχνευση και εντοπισμό (skimming, scanning), κατέγραψαν υπό μορφή μαρτυρίας (σε α' πρόσωπο) γεγονότα από τη ζωή της Μαλάλα ως αυτά να αποτελούσαν μέρος της αυτοβιογραφίας της. Εργάστηκαν ομαδικά και μπήκαν στη διαδικασία να επιλέξουν και να επαναδιατυπώσουν πληροφορίες και γεγονότα που εντόπισαν στο υλικό που τους χορηγήθηκε.

Η ενασχόληση με την παραβίαση των δικαιωμάτων των γυναικών, αναφορικά με την ισότιμη πρόσβαση στη βασική εκπαίδευση, η οποία ήλθε στο προσκήνιο μέσα από τα κείμενα που αφορούσαν στη Μαλάλα, έδωσε το έναυσμα για διερεύνηση των συνθηκών που επικρατούν και σε άλλες χώρες της Ασίας, εκτός από το Πακιστάν. Ειδικότερα, το ενδιαφέρον των παιδιών στράφηκε στις ευκαιρίες που δίνονται στις γυναίκες για τριτοβάθμια εκπαίδευση σε ασιατικές χώρες. Το κείμενο «Περιορίζονται ακόμα περισσότερο οι ευκαιρίες των γυναικών στο Ιράν» έφερε στην επιφάνεια την ευθύνη τόσο του θεοκρατικού ισλαμικού κράτους όσο και της διεθνούς κοινότητας *εξαιτίας της ανοχής που επιδεικνύει σε περιπτώσεις κοινωνικής ανισότητας εις βάρος του γυναικείου φύλου.*

Ειδικότερα, τα παιδιά έχοντας ως στόχο τη διερεύνηση του ερωτήματος που αφορούσε στην *επίρριψη ευθυνών*, αναφορικά με την κοινωνική ανισότητα στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο Ιράν, εντόπισαν τις διαφορετικές «φωνές», αλλά και τα γλωσσικά μέσα με τα οποία οι «φωνές» αυτές προβάλλονται στο κείμενο. Έτσι, από τη μία, εντοπίστηκε η άποψη πως ευθύνη για την ύπαρξη της συγκεκριμένης κοινωνικής ανισότητας στο Ιράν, ευθύνη έχει ο θεοκρατικός ισλαμικός χαρακτήρας του κράτους και η οποία προβάλλεται γλωσσικά, μέσα από τη χρήση συγκεκριμένων ονομάτων (ρεαλισμός) που συνοδεύονται από παραθέσεις αναφορικά με τα αξιώματα και τη δράση των προσώπων που εξέφραζαν την άποψη αυτή (αξιοπιστία). Από την άλλη, εντοπίστηκε η άποψη πως η ιδέα της ισότητας των δύο φύλων αποτελεί δυτικό φαινόμενο και όχι πανανθρώπινη αξία. Η χρήση της μετοχής «ορισμένοι», αντί των συγκεκριμένων ονομάτων, από τους οποίους εκφράζεται η συγκεκριμένη άποψη, ήταν το στοιχείο που βοήθησε τα παιδιά να αντιληφθούν πως ο συγγραφέας του κειμένου δεν ταυτίζεται με τη δεύτερη άποψη. Επιπλέον, τα παιδιά εντόπισαν την άποψη του συγγραφέα που αναφερόταν στην ευθύνη, η οποία αναλογεί στη διεθνή κοινότητα για την ανοχή που επιδεικνύει σε περιπτώσεις ανισότητας εις βάρος της γυναίκας, έναντι της έλλειψης ανοχής που επιδεικνύει σε περιπτώσεις φυλετικών διακρίσεων. Η αναφορά σε παραδείγματα αποτελεσματικής αντιμετώπισης περιπτώσεων φυλετικού ρατσισμού και τα οποία εντοπίστηκαν από τα παιδιά στο επίπεδο της ομάδας και, στη συνέχεια, παρουσιάστηκαν στην ολομέλεια λειτούργησαν ως ενισχυτικά στοιχεία για τη θέση του συγγραφέα. Συν τοις άλλοις, τα παιδιά προβληματίστηκαν αναφορικά με το πού αποδίδεται περισσότερο η ευθύνη στο κείμενο (στο κράτος του Ιράν ή στη διεθνή κοινότητα). Η σειρά παρουσίασης των δύο θέσεων λειτούργησε, επίσης, ως τεκμήριο για να τοποθετηθούν πάνω στον συγκεκριμένο προβληματισμό. Σημειώνεται, πως το γραμματικοσυντακτικό φαινόμενο της παράθεσης έτυχε περαιτέρω ενασχόλησης μέσα από δραστηριότητες γραμματικής εμπέδωσης. Τέλος, το συγκεκριμένο κείμενο συνομίλησε με το ειδησεογραφικό ρεπορτάζ για τη Μαλάλα στο οποίο η ευθύνη για την παραβίαση των

δικαιωμάτων των γυναικών για ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση αποδίδεται μόνο στο κράτος και όχι στη διεθνή κοινότητα για την ανοχή που επιδεικνύει.

Ακολούθως, το ενδιαφέρον των παιδιών στράφηκε προς τη διερεύνηση του κατά πόσο οι γυναίκες στην Ευρώπη χαρακτηρίζονται από ισότιμη μεταχείριση στον τομέα της εκπαίδευσης και της εργασίας. Το κείμενο «Πρώτες οι γυναίκες στην εκπαίδευση» αξιοποιήθηκε για διερεύνηση του συγκεκριμένου προβληματισμού. Το κείμενο αυτό υποστηρίζει πως, ενώ οι γυναίκες στην Ευρώπη πρωταγωνιστούν στην τρίτοβάθμια εκπαίδευση, οι επαγγελματικές τους επιλογές προσανατολίζονται κυρίως στις ανθρωπιστικές και όχι στις θετικές επιστήμες, μιας και οι τελευταίες θεωρούνται «ανδρική» υπόθεση. Επίσης, προβάλλεται η άποψη πως, ενώ οι γυναίκες που αποφοιτούν από την τρίτοβάθμια εκπαίδευση είναι περισσότερες από τους άντρες, είναι πολύ μικρότερος ο αριθμός των γυναικών που κατέχουν διοικητικές θέσεις στον χώρο της εργασίας τους.

Τα παιδιά, με βάση τον αρχικό τους προβληματισμό που αφορούσε στο κατά πόσο οι γυναίκες στην Ευρώπη χαρακτηρίζονται από ισότιμη μεταχείριση στον τομέα της εκπαίδευσης και της εργασίας εντόπισαν τις προαναφερθείσες θέσεις και απόψεις στο συγκεκριμένο κείμενο, μετά από συζήτηση στην ομάδα και τη λήψη προσωπικών σημειώσεων πάνω στο κείμενο. Η συζήτηση στην ολομέλεια έδωσε την ευκαιρία να τύχουν επεξεργασίας τα γλωσσικά μέσα με τα οποία ο συγγραφέας του κειμένου παρουσιάζει, αλλά και ενισχύει, την αξιοπιστία των συγκεκριμένων θέσεων και απόψεων. Ειδικότερα, τα παιδιά παρατήρησαν την αντίφαση που υπάρχει ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και στον εργασιακό τομέα, εντοπίζοντας τους αντιθετικούς συνδέσμους με τους οποίους προβάλλεται στο κείμενο η αντίφαση αυτή. Αφού έγινε αναγνώριση των αντιθετικών συνδέσμων και του ρόλου που επιτελούν στο κείμενο, τα παιδιά προχώρησαν σε επαύξηση του τίτλου του κειμένου με σκοπό την προβολή της αντίθεσης που απαντάται στο κείμενο. Ενδεικτικά, αναφέρονται κάποιες από τις επαναδιατυπώσεις του τίτλου στις οποίες προέβησαν τα παιδιά όπως για παράδειγμα «Πρώτες οι γυναίκες στην εκπαίδευση, όχι όμως/αλλά όχι/παρόλα αυτά, όχι στην εργασία», «Πρώτες οι γυναίκες στην εκπαίδευση, αν και δεν είναι πρώτες στην εργασία». Σημειώνεται, πως ο ίδιος ο λόγος των παιδιών αξιοποιήθηκε για επαναφορά και σε άλλα γραμματικά φαινόμενα όπως η διάκριση ονοματικών φράσεων από τις ρηματικές, καθώς και η διάκριση ανάμεσα στην παρατακτική και υποτακτική σύνδεση προτάσεων. Τονίζεται πως η επαναφορά στα συγκεκριμένα γραμματικά φαινόμενα έγινε με αναφορά στο πλαίσιο επικοινωνίας μέσα στο οποίο αξιοποιούνται, αυτό του τίτλου σε ένα δημοσιογραφικό άρθρο. Εκτός από τα μέσα που αξιοποιούνται για να προβληθεί η αντίφαση ανάμεσα στον τομέα της εκπαίδευσης και της εργασίας για το γυναικείο φύλο, επεξεργασίας έτυχε και η παρουσία της «φωνής» της κ. Ανδρούλας Βασιλείου, Επιτρόπου Εκπαίδευσης, Πολιτισμού, Πολυγλωσσίας και Νεολαίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως γλωσσικό μέσο για να ενισχυθεί η προαναφερθείσα αντίφαση και να φανεί πιο αξιόπιστη και τεκμηριωμένη η θέση του συγγραφέα. Έτσι, τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να εντοπίσουν τη χρήση του ευθέος λόγου, αλλά και τα δομικά του χαρακτηριστικά (α' πρόσωπο, εισαγωγικά).

Τέλος, μέσα από την επεξεργασία του κειμένου «Πρώτες οι γυναίκες στην εκπαίδευση» συζητήθηκε και η απόδοση ευθυνών για το γεγονός πως, ενώ οι γυναίκες κατέχουν την πρωτιά στον τομέα της τρίτοβάθμιας εκπαίδευσης, εντούτοις οι επιλογές τους περιορίζονται σε

ανθρωπιστικά επαγγέλματα από τη μία και οι προοπτικές ανέλιξής τους στον εργασιακό τομέα είναι αρκετά περιορισμένες, από την άλλη. Η απόδοση ευθυνών στο κράτος η οποία προβάλλεται μέσα από το συγκεκριμένο κείμενο ήταν μια θέση την οποία, ήδη, τα παιδιά συνάντησαν αρκετές φορές στα κείμενα, γι' αυτό και, με σχετική ευκολία, αντιλήφθηκαν πως πρόκειται για μια ισχύουσα άποψη.

Η αναφορά στην άποψη πως οι γυναίκες που λαμβάνουν τριτοβάθμια εκπαίδευση πλειοψηφούν έναντι των ανδρών έδωσε στα παιδιά το κίνητρο να αναζητήσουν πληροφορίες για γυναίκες επιστήμονες στον χώρο και στον χρόνο. Η προσπάθειά τους αυτή ενισχύθηκε με κείμενα τα οποία χορήγησε και η εκπαιδευτικός στα παιδιά. Ειδικότερα, οι μαθητές/τριες επέλεξαν από τα κείμενα που είχαν στη διάθεσή τους τις πληροφορίες που θα έπρεπε να συμπεριλάβουν σε ένα κείμενο παρουσίασης της επιστήμονος που είχαν αναλάβει. Κάποια παιδιά εργάστηκαν ατομικά και κάποια άλλα ομαδικά ή σε ζευγάρια. Η παρουσίαση των συγκεκριμένων γυναικών έλαβε διάφορες μορφές, καθώς κάποια παιδιά παρουσίασαν την επιστήμονα που είχαν αναλάβει υπό μορφή συνέντευξης, κάποια άλλα υπό μορφή προσωπικής μαρτυρίας και, τέλος, κάποια από τα παιδιά παρουσίασαν την επιστήμονά τους σε μορφή σύντομου βιογραφικού σημειώματος, αξιοποιώντας γ' πρόσωπο ενικού. Η εμπλοκή των παιδιών στη συγκεκριμένη διαδικασία έδωσε την ευκαιρία να τύχουν επεξεργασίας τα προαναφερθέντα κειμενικά είδη (συνέντευξη, προσωπική μαρτυρία, συνοπτικό βιογραφικό σημείωμα) ως προς τα γλωσσικά και δομικά τους χαρακτηριστικά. Επιπλέον, μέσα από τη διαδικασία αυτή έγινε διάκριση ανάμεσα σε ευθύ και πλάγιο λόγο σε συνάρτηση με το κειμενικό είδος που απαντάται το κάθε είδος λόγου και τη λειτουργική αξία που πραγματώνει κάθε φορά.

Η ενασχόληση με τις γυναίκες επιστήμονες δημιούργησε την ανάγκη διερεύνησης του βαθμού αναγνώρισης και στήριξης των γυναικών που δρουν στον χώρο της επιστήμης. Το κείμενο «Βραβεία L' Oreal για γυναίκες επιστήμονες», το οποίο αποτελεί μία συνέντευξη που λήφθηκε από τον Νίκο Χατζηχρηστίδη, Καθηγητή Χημείας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και Μέλος της Επιτροπής Κρίσης των Βραβείων L' Oreal Unesco For Women in Science, έτυχε επεξεργασίας με σκοπό τη διερεύνηση του προαναφερθέντος προβληματισμού. Η επεξεργασία του συγκεκριμένου κειμένου έδωσε την ευκαιρία επαναφοράς στα δομικά και γλωσσικά χαρακτηριστικά της συνέντευξης, τα οποία εμπλουτίστηκαν και με τον τρόπο που λειτουργεί το εισαγωγικό σημείωμα σε αυτή. Τα παιδιά, για σκοπούς καταγραφής της διαδικασίας, προχώρησαν σε επιλογή των ερωτήσεων που απαντούσαν στον υπό διερεύνηση προβληματισμό μετατρέποντας τον ευθύ λόγο που αξιοποιείται στο πλαίσιο της συνέντευξης σε πλάγιο.

Μέσα από τις προαναφερθείσες δραστηριότητες γραπτού λόγου, στο πλαίσιο των οποίων τα παιδιά προέβησαν σε μετατροπές του ευθέος λόγου σε πλάγιο και αντίστροφα, κάτω από συγκεκριμένο πλαίσιο επικοινωνίας, κατέστη δυνατή η αντικατάσταση των αντίστοιχων δραστηριοτήτων στο T.E., τεύχος β', σ. 27-30. Η αντικατάσταση των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων από τις προαναφερθείσες δραστηριότητες που ενεπλάκησαν τα παιδιά, αποφασίστηκε λόγω και της θεματικής αλλά και επικοινωνιακής πλαισίωσης από τις οποίες χαρακτηρίζονταν οι δραστηριότητες αυτές.

1.2. Δείκτες Επιτυχίας – Επάρκειας:

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Τοποθετούν ένα κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)	
<p>1.1. Συνθέτουν πληροφορίες που δηλώνονται ρητά ή και υπόρρητα στο κείμενο και τις παρουσιάζουν συνοπτικά, με στοιχεία προσωπικής θέσης</p> <p>1.3. Επεξηγούν τεκμηριωμένα πώς κείμενα και τρόποι παρουσίασης ανθρώπων και πολιτισμών συνδέονται με ιστορικά, πολιτισμικά, κοινωνικά πλαίσια</p> <p>1.4. Αξιολογούν στρατηγικές κατανόησης για εξαγωγή συμπερασμάτων, σε σχέση με τον τρόπο που παρουσιάζεται ένα θέμα</p>	<p>1.1.1. Λέξεις, φράσεις, προτάσεις που δηλώνουν ρητά ή και υπόρρητα πληροφορίες (π.χ., θέμα, φωνές που προβάλλονται ή αποσιωπούνται σε σχέση με το υπό διερεύνηση θέμα, δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι ηρωίδες κ.λπ.)</p> <p>1.1.2. Γλωσσικά στοιχεία (π.χ., παράγραφος, υποενότητες, θέμα ή και τίτλος υποενότητων – καταγραφή πλαγιότιτλων στις υποενότητες για απόδοση ρητών και υπόρρητων νοημάτων)</p> <p>1.3.1. Σχέση κειμένου με συγκεκριμένη θεματολογία ή και προβληματισμό που αφορούν σε ζητήματα παγκόσμιου ενδιαφέροντος (π.χ., φύλο και επαγγέλματα, φύλο και πρόσβαση στην εκπαίδευση)</p> <p>1.3.4. Ομοιότητες και διαφορές μεταξύ κειμένων ίδιου ή και διαφορετικού τύπου, που εντάσσονται σε ίδια ή και διαφορετικά επικοινωνιακά και κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια (βίντεο – κείμενο)</p> <p>1.4.1. Αιτιολογημένες προβλέψεις και εξαγωγή συμπερασμάτων, για το είδος, το περιεχόμενο και την οπτική του συγγραφέα, μέσα από σύνθεση πληροφοριών και κριτική διερεύνηση (π.χ., μέσω διατύπωσης ερωτημάτων) για το περιεχόμενο κειμένου, με βάση στοιχεία όπως: εικόνα, τίτλος, είδος κειμένου, συγγραφέας, σκοπός, επικοινωνιακό και κοινωνιοπολιτισμικό πλαίσιο</p> <p>1.4.4. Στοχευμένη ανάγνωση για σύγκριση υποενότητων κειμένου, κειμένων, πρόσθετων πηγών, προσωπικών εμπειριών, πεποιθήσεων, αξιών, με επαγωγικό τρόπο (π.χ., σύγκριση υποενότητων κειμένου και ερμηνεία έκτασης που αφιερώνεται στο κάθε πρόσωπο- γυναικά επιστήμονα, κ.λπ.)</p>
2. Αναγνωρίζουν τον τρόπο που οργανώνεται και λειτουργεί ο λόγος σε επίπεδο κειμένου, πρότασης, λέξης	
<p>2.1. Διαβάζουν κείμενα, αυτόνομα, με άνεση και εκφραστικότητα, αξιοποιώντας συμβάσεις του γραπτού λόγου και αξιολογώντας τον εαυτό τους ως αναγνώστη</p> <p>2.2. Αναγνωρίζουν και αναφέρουν το είδος κειμένου, με βάση τις σχετικά σταθερές συμβάσεις του</p>	<p>2.1.1. Συντακτική λειτουργία προτάσεων, λέξεων, ως βάση για κατανόηση και κριτική ανάγνωση [«ευθύς» - «πλάγιος» λόγος ως επιλογές που δίνουν ή περιορίζουν τη φωνή (πειστικότητα, ρεαλιστικό ύφος) ατόμων στο κείμενο]</p> <p>2.2.1. Κείμενα, όπως: επιστημονικά (ειδησιογραφικά) άρθρα</p>
3. Αξιολογούν και κρίνουν ένα κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του	
<p>3.2. Αξιολογούν τον τρόπο που εναλλακτικές αναπαραστάσεις ενός θέματος επηρεάζουν</p>	<p>3.2.1. Γλωσσικά και μη γλωσσικά στοιχεία (π.χ., λεξιλόγιο, υπερβολές, μεταφορές, φωτογραφία, απεικονίσεις, συμβολισμοί) που συμβάλλουν στη διαμόρφωση ιδεών</p>

διαφορετικά ακροατήρια	και αξιών σε σχέση με διαφορετικές κοινωνικές ομάδες (σε σχέση με την ισότητα φύλου)
------------------------	--

Κατανόηση - Παραγωγή Προφορικού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. 1. Κατανοούν και παράγουν προφορικό λόγο τοποθετώντας τον σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)	
<p>1.1. Διευρύνουν τις γνώσεις τους για διαφορετικούς σκοπούς κατανόησης - παραγωγής και διαφορετικές περιστάσεις χρήσης προφορικών κειμένων, με αναφορά σε μείξεις προφορικών κειμένων (παραγωγή προφορικού λόγου – παρουσίαση θέματος σε ακροατήριο)</p> <p>1.3. Συνδέουν κείμενα (δικά τους και άλλων), με συγκεκριμένο συγκείμενο, αιτιολογώντας πώς οι τρόποι παρουσίασης ανθρώπων και πολιτισμών συνδέονται με ιστορικά, πολιτισμικά, κοινωνικά πλαίσια (στο υπό παρακολούθηση βίντεο)</p> <p>1.4. Αξιοποιούν στρατηγικές κατανόησης και παραγωγής προφορικού λόγου, για εξαγωγή και παρουσίαση συμπερασμάτων, σε σχέση με τον τρόπο που παρουσιάζεται ένα θέμα (στο υπό παρακολούθηση βίντεο)</p>	<p>1.1.1. (ενημερωτική δράση) έκφραση απόψεων, δήλωση θέσης και αντίθεσης, επηρεασμός γνώμης, επίσημη πληροφόρηση κ.λπ.</p> <p>1.1.3. Συνομιλιακά και συνεχή προφορικά κείμενα, όπως: παρουσίαση θέματος σε γονείς και μαθητές</p> <p>1.3.1. Θέμα (του υπό παρακολούθηση βίντεο), σκοπός, χώρος - έκταση - μέσο δημοσιοποίησης συνεχούς προφορικού κειμένου ή διεξαγωγής συνομιλίας</p> <p>1.4.2. Υποβολή ερωτήσεων, λήψη προσωπικών σημειώσεων, ανάλυση - σύνθεση δεδομένων (π.χ.), για διασαφήνιση, ανάπτυξη και κριτική αξιολόγηση πληροφοριών, ιδεών και θέσεων</p>
2. Αναγνωρίζουν τον τρόπο που οργανώνεται και λειτουργεί ο προφορικός λόγος σε επίπεδο κειμένου, πρότασης, λέξης	
<p>2.2. Αναγνωρίζουν και καθορίζουν είδη προφορικών κειμένων, με βάση τις σχετικά σταθερές συμβάσεις τους (παραγωγή προφορικού λόγου – παρουσίαση θέματος σε ακροατήριο)</p> <p>2.3. Εντοπίζουν διαφοροποιήσεις ύφους εντός και μεταξύ κειμένων</p>	<p>2.2.1. Κείμενα, όπως: παρουσιάσεις</p> <p>2.3.2. Ομοιότητες και διαφορές στο ύφος σε διαφορετικά σημεία του κειμένου, ή και μεταξύ κειμένων και σχετική αξιολόγησή τους (υπό παρακολούθηση βίντεο – κείμενο εγχειριδίου)</p>
3. Αξιολογούν και κρίνουν προφορικό λόγο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του	
<p>3.1. Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα προφορικού κειμένου (δικού τους ή άλλων), συνδέοντάς την με την οπτική του πομπού και τις πολλαπλές φωνές που πιθανό να εμφανίζονται εντός κειμένου (παραγωγή προφορικού λόγου – παρουσίαση θέματος σε ακροατήριο)</p>	<p>3.1.2. Συνοχή και συνεκτικότητα κειμένου (προφορικής παρουσίασης σε ακροατήριο): δείκτες συνοχής (π.χ., σύνδεσμοι, συνώνυμα, αντωνυμίες, επαναλήψεις), δείκτες συνεκτικότητας (π.χ., σύνδεση μεταξύ τμημάτων του κειμένου, ανάλογα με το είδος και τη λειτουργία) και ασυνέχειες (π.χ., αλλαγές σε πρόσωπα, θέματα)</p>

1.3. Τι προγραμματίζεται να γίνει στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διδασκαλίας (χρονική διαδοχή ενεργειών εκπαιδευτικού-παιδιών, παράμετροι εστίασης της διδασκαλίας, δραστηριότητες κ.λπ.):

Συνεχίζοντας, η επαφή των παιδιών με κείμενα που αφορούσαν σε γυναίκες που διέπρεψαν και διαπρέπουν στον χώρο της επιστήμης δημιούργησε την ανάγκη να ακουστούν οι «φωνές» των συγκεκριμένων γυναικών. Στο συγκεκριμένο μάθημα, το κείμενο του σχολικού εγχειριδίου «Επιστήμη με άρωμα γυναίκας» (Β.Μ, τεύχος γ', σ.15-16) από τη θεματική ενότητα «Τρόποι ζωής και επαγγέλματα» θα φέρει στην επιφάνεια τις «φωνές» δύο γυναικών επιστημόνων από διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές, οι οποίες θα συνομιλήσουν μεταξύ τους. Ακολούθως, το κείμενο του σχολικού εγχειριδίου θα συνεχεταστεί με οπτικοακουστικής μορφής κείμενο (βίντεο), το οποίο αναφέρεται στην Ελένη Αντωνιάδου, Ελληνίδα ερευνήτρια που εργάζεται στη NASA και η οποία διακρίθηκε ως γυναίκα επιστήμονας της χρονιάς από βρετανικό διακεκριμένο οργανισμό.

- Αναστοχασμός για το υπό διαπραγμάτευση θέμα της ισότητας των δύο φύλων.
- Ομάδα: Αντιστοίχιση προσώπων με δηλώσεις. Ανακοίνωση και αιτιολόγηση επιλογών.
- Προβολή του κειμένου «Επιστήμη με άρωμα γυναίκας» και διατύπωση προαναγνωστικών προσδοκιών, αναφορικά με τη στάση που τηρεί το κείμενο απέναντι στο θέμα μας, το πλαίσιο επικοινωνίας και τα γλωσσικά μέσα που θα αξιοποιηθούν:
  1. Αναφορά στον τίτλο, την εικόνα και την πηγή του κειμένου → Συζήτηση για το κειμενικό είδος, τη χρήση της μεταφοράς, «ανάγνωση» της εικόνας του κειμένου.
  2. Υποθέσεις αναφορικά με το ποιων οι «φωνές» ακούγονται στο κείμενο (τίθεται ως προαναγνωστικός στόχος).
- Μεγαλόφωνη ανάγνωση από την εκπαιδευτικό και επιβεβαίωση ή διάψευση προαναγνωστικών προσδοκιών στην ολομέλεια, με αναφορά στα πρόσωπα που αναφέρονται, στις ομοιότητες που παρουσιάζουν και στις «φωνές» που ακούγονται ή δεν ακούγονται μέσα στο κείμενο. Θα επιδιωχθεί, επίσης, εντοπισμός των μερών του κειμένου που αναφέρονται σε κάθε επιστήμονα και προβληματισμός για τη διαφορά στην έκταση που αφιερώνεται στην κάθε επιστήμονα → καταγραφή πλαγιότιπλων. Προβληματισμός για τον λόγο που η δεύτερη επιστήμονας τυγχάνει εκτενέστερης αναφοράς από την πρώτη. Αναμένεται αναφορά στις περισσότερες δυσκολίες που είχε να αντιμετωπίσει η επιστήμονας από την Τυνησία.
- Ομάδα: Επικεντρωμένη ανάγνωση με σκοπό τον εντοπισμό των δυσκολιών που συνάντησε η δεύτερη επιστήμονας.
- Ολομέλεια: Προβληματισμός για τα διαφορετικά γλωσσικά μέσα με τα οποία παρουσιάζονται οι δυσκολίες (ευθύς vs. πλάγιος λόγος). Εντοπισμός γραμματικοσυντακτικών διαφορών ανάμεσα στον ευθύ και στον πλάγιο λόγο.
- Ατομική εργασία: Μετατρέπουν, γραπτώς, συγκεκριμένο χωρίο του κειμένου από τον ευθύ στον πλάγιο λόγο και στην ολομέλεια προβληματίζονται για τη διαφορά στο ύφος (ρεαλισμός, πειστικότητα).

- Προβολή βίντεο και λήψη προσωπικών σημειώσεων τις οποίες αλληλοσυμπληρώνουν στο επίπεδο της ομάδας και ανακοινώνουν στην ολομέλεια. Ακολουθεί συνεξέταση του βίντεο με το κείμενο του βιβλίου.
- Εστίαση στην τελευταία ερώτηση που θέτει ο δημοσιογράφος στην Μπεν Λάκνταρ και η οποία αναφέρεται σε θέματα ρατσισμού και προκαταλήψεων → συζήτηση στην ομάδα για την απάντηση που δίνεται από την επιστήμονα και προβληματισμός στην ολομέλεια για τον λόγο που η συγκεκριμένη ερώτηση τέθηκε στην επιστήμονα από την Τυνησία.
- Άποψη του Σάμερς: Τα παιδιά καλούνται να κάνουν υποθέσεις για το ύφος με το οποίο την είπε. Ακολούθως γίνεται συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης για το αν η Μπεν Λάκνταρ, αλλά και οι ίδιοι συμμερίζονται ή όχι την άποψη του Σάμερς.
- Τα παιδιά εργάζονται ατομικά για να κάνουν την άσκηση 2 του φύλλου εργασίας δηλαδή να μετατρέψουν τις δηλώσεις από τον ευθύ στον πλάγιο λόγο. Μετατρέπεται η μία από τις τέσσερις δηλώσεις στον πίνακα, ως παράδειγμα.
- Ακολουθεί εμπέδωση του φαινομένου με την ολοκλήρωση της δραστηριότητας 2 (ενδεχομένως η ολοκλήρωση της δραστηριότητας 2 να αποτελέσει την κατ' οίκον εργασία).

Σημειώνεται ότι σε όλη τη διάρκεια του μαθήματος αποκαλύπτονται τα πρόσωπα που έκαναν τις δηλώσεις και τα οποία περιλαμβάνονται στο φύλλο εργασίας. Με αυτό τον τρόπο, επιλύεται σταδιακά το «μυστήριο» για τα παιδιά.

1.4. Τι προγραμματίζεται να ακολουθήσει μετά τη διδασκαλία:

Στα επόμενα μαθήματα θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν τα ενδιάμεσα γραπτά κείμενα που παρήγαγαν τα παιδιά (συνεντεύξεις, προσωπικές μαρτυρίες, βιογραφικά σημειώματα, σχεδιαγράμματα, σημειώσεις στα κείμενα κ.λπ.), με σκοπό τη δημιουργία μιας παρουσίασης την οποία θα αξιοποιήσουν σε μια ενημερωτική δράση που θα απευθύνεται σε συμμαθητές/τριες αλλά και σε γονείς και θα αφορά στον ρόλο της γυναίκας στον σύγχρονο κόσμο. Σε περίπτωση που τα παιδιά προβούν στη συγκεκριμένη ενημερωτική δράση, θα προκύψει η ανάγκη συγγραφής των συνδετικών μερών της παρουσίασης. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα γραπτού λόγου δίνει την ευκαιρία για ενασχόληση με θέματα συνοχής και συνεκτικότητας που συχνά απασχολούν τους/τις εκπαιδευτικούς γιατί τα παιδιά παρουσιάζουν αδυναμία στον γραπτό λόγο. Τέλος, θα μπορούσε να δοθεί στα παιδιά η ευκαιρία να τοποθετηθούν πάνω στο θέμα της επίρριψης ευθυνών για την άνιση πρόσβαση αρκετών γυναικών σε διάφορα μέρη του κόσμου σε διάφορους τομείς (εκπαίδευση, εργασία κ.λπ.). Το κειμενικό είδος με το οποίο θα τοποθετηθούν μπορεί να ποικίλλει, αφού εξαρτάται από το πλαίσιο επικοινωνίας μέσα στο οποίο θα κληθούν να παραγάγουν γραπτό λόγο.

2. Διδακτικό υλικό για το συγκεκριμένο μάθημα:

- Κείμενο από το σχολικό εγχειρίδιο: «Επιστήμη με άρωμα γυναίκας» (Β.Μ., τεύχος β', σ.15-16)
- Βίντεο «Ελένη Αντωνιάδου»: <http://www.youtube.com/watch?v=5Qc5X9CU54M>
- Εποπτικό υλικό σχετικό με το θέμα
- Χάρτης Ευρώπης και Αφρικής
- Συμπληρωματικά φύλλα εργασίας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. Αντιστοιχίζουμε κάθε δήλωση με το εικονιζόμενο πρόσωπο που πιστεύουμε ότι την είπε:

- «Οι γυναίκες δεν είναι φτιαγμένες για τις θετικές επιστήμες».
- «Κάθε μέρα που πηγαίνω στη δουλειά και βλέπω το σήμα της NASA, όταν οδηγώ για να μπω μέσα στην πύλη, δεν μπορώ να το πιστέψω ότι εγώ εργάζομαι εκεί».
- «Πέρασαν σχεδόν 40 χρόνια από τότε που πάτησα για πρώτη φορά το πόδι μου σε επιστημονικό εργαστήριο. Όχι μόνο δεν κουράστηκα ποτέ, αλλά το πάθος μου για την έρευνα μεγάλωνε χρόνο με τον χρόνο».
- «Μπορεί στον δυτικό κόσμο οι ερευνητές να έχουν πολλά μέσα στη διάθεσή τους, στον τόπο μου όμως νιώθεις ότι η εργασία σου συμβάλλει ουσιαστικά στην πρόοδο της ίδιας της χώρας».

Ντομινίκ Λανζβέν

Καθηγήτρια Φυσικής σε
Πανεπιστήμιο
Διευθύντρια ερευνών σε
Κέντρο Επιστημονικών
Ερευνών

Λόρενς Σάμερς

Πρώην πρόεδρος του
Πανεπιστημίου
Χάρβαρντ

Ελένη Αντωνιάδου

Ερευνήτρια στις
Βιοεπιστήμες

Ζόγρα Μπεν Λάκνταρ

Καθηγήτρια Φυσικής σε
Πανεπιστήμιο

2. Μεταφέρουμε τις πιο πάνω δηλώσεις σε πλάγιο λόγο:

Η Ντομινίκ Λανζβέν.....

.....

Η Ζόγρα Μπεν Λάκνταρ .....

.....

Η Ελένη Αντωνιάδου.....

.....

Ο Λόρενς Σάμερς.....

.....

.....

A. Εμβόλιμα κείμενα που αξιοποιήθηκαν κατά την ανάπτυξη της ενότητας και έτυχαν γλωσσικής επεξεργασίας:

1.«Γιατί γιορτάζουμε την Ημέρα της Γυναίκας - Τι έγινε στις 8 Μαρτίου 1857»:

[Γιατί γιορτάζουμε την Ημέρα της Γυναίκας - Τι έγινε στις 8 Μαρτίου 1857 | iefimerida.gr
http://www.iefimerida.gr/node/94007#ixzz2uWj1KJhM](http://www.iefimerida.gr/node/94007#ixzz2uWj1KJhM)

2.«Στέλλουμε μήνυμα αλληλεγγύης στις γυναίκες του κόσμου» (video της Action Aid):

<https://www.youtube.com/watch?v=AehzOPY3NaA>

3.«Παγκόσμια Τράπεζα: Τουλάχιστον 15 χώρες απαγορεύουν στις γυναίκες να εργάζονται χωρίς τη συγκατάθεση του συζύγου τους»:

<http://www.tanea.gr/news/world/article/5043045/pagkosmia-trapeza-toylaxiston-15-xwres-apagoreyoun-stis-gynaikes-na-ergazontai-xwris-th-sygkatathesh-toy-syzygoy-toys/>

4.«Μαλάλα Γιουσούφα: «Ήθελε να πάει σχολείο. Έγκλημα! Σκοτώστε την!»:

<http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=489958>

5.«Συγκινητική η πρώτη δημόσια εμφάνιση της Μαλάλα»:

<http://www.youtube.com/watch?v=yRrhciYIVu8>

6.«Περιορίζονται ακόμα περισσότερο οι ευκαιρίες των γυναικών στο Ιράν»:

http://sofiaepimorfofi2.blogspot.com/2013/02/blog-post_23.html

7.«Πρώτες οι γυναίκες στην εκπαίδευση»:

<http://www.makthes.gr/news/reportage/58276/>

8.«Βραβεία L' Oreal για γυναίκες επιστήμονες»

<http://ygeia.tanea.gr/default.asp?pid=8&ct=13&articleID=6283&la=1>

B. Κείμενα που αξιοποιήθηκαν ως πηγή πληροφοριών χωρίς να τύχουν γλωσσικής επεξεργασίας:

1.«Τη Μαλάλα προτείνουν ξανά για το Νόμπελ Ειρήνης δύο Νορβηγοί βουλευτές»:

<http://newpost.gr/post/318947/th-malala-proteinoy-n-ksana-gia-to-nompel-eirhnhs-dyo-norbhgoi-boleytes#ixzz2wtqKf0oH>

2.«Η Μαλάλα συναντήθηκε με τη βασίλισσα Ελισάβετ»:

<http://newpost.gr/post/285238/h-malala-synanththke-me-th-basilissa-elisabet#ixzz2wtqtovcl>

3.«Το ζεύγος Ομπάμα υποδέχθηκε τη Μαλάλα»:

<http://newpost.gr/post/282972/to-zeygos-ompama-ypodexthke-th-malala-fwto#ixzz2wtrlkRzV>

4.«Στη Μαλάλα το βραβείο Ζαχάρωφ»:

<http://newpost.gr/post/282219/sth-malala-to-brabeio-zaxarwf#ixzz2wtrndvVD>

5.«Κυκλοφόρησε η πολυαναμενόμενη αυτοβιογραφία της Μαλάλα»:

<http://newpost.gr/post/281675/kykloforhse-h-polyanamenomenh-aytobiografia-ths-malala#ixzz2wtsD4ZtH>

6.«Ένα παιδί, ένας δάσκαλος και ένα βιβλίο μπορούν να αλλάξουν τον κόσμο»:

<http://newpost.gr/post/252611/ena-paidi-enas-daskalos-kai-ena-biblio-mporoy-n-na-allaksoyn-ton-kosmo#ixzz2wttSMNxn>